

Nijaz-ef. Duzan, predsjednik Udruženja ilmijje Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

ILMIJJA ĆE UVIJEK BITI UZ IMAME, A IMAMI UZ SVOJ NAROD: TO JE NAŠ ZAVJET, NAŠA SNAGA I NAŠ POGLED U BUDUĆNOST

Razgovarao: Elvedin SUBAŠIĆ
Islamske informativne novine *Preporod*
subasicelvedin@gmail.com

SAŽETAK: Udruženje ilmijje Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini od svog osnivanja ima misiju da bude podrška imamima i njihovim porodicama, posebno onima koji djeluju u složenijim okolnostima. Novoizabrani predsjednik Udruženja Nijaz-ef. Duzan, imam u Kotor-Varoši, ističe da imami, bez obzira na to gdje djeluju, nose isti emanet i zaslužuju jednaku pažnju, poštovanje i podršku. Posebno naglašava važnost očuvanja dostojanstva imamskog poziva i afirmiranja njihove misije u savremenom društvenom kontekstu. Kao prioritet svog djelovanja predsjednik Duzan navodi unapređenje normativnog okvira i jačanje edukativnih kapaciteta Ilmijje, očuvanje profesionalnog i socijalnog statusa imama, te snažnije afirmiranje njihovog rada kroz različite projekte. Poseban akcent stavlja na jačanje veza s imamima u dijaspori, prepoznavanje njihovih izazova i uključivanje u rad Udruženja.

Ključne riječi: Udruženje ilmijje, predsjednik Ilmijje, Nijaz-ef. Duzan, imam, edukacija imama, povratnički džemati

Dostojanstvo imama podrazumijeva više od same materijalne sigurnosti

NOVI MUALLIM: Ne pravimo razliku između imama koji djeluju u dva bh. entiteta, ali je prirodno da se istakne činjenica da ste prvi predsjednik Udruženja ilmijje koji dolazi iz područja koja nakon Agresije zovemo povratničkim mjestima. Iako je Udruženje uvijek bilo na usluzi imamima u manjem entitetu, zbog otežanih

okolnosti u kojima ovi imami djeluju, smatrate li da će briga za njihove uvjete rada biti veća očekivanja od Vas spram ranijih predsjednika?

DUZAN: Nikada nisam bio zagovornik podjele imama na one koji rade u povratničkim džematima i na one imame koji su u džematima koji nisu bili prisiljeni napuštati svoje domove i onda se u njih vraćati. Čak nisam bio sretan kada bi mene neko predstavljao kao imama u povratničkom džematu, jer bi to po logici stvari

trebalo značiti da smo mi oni koji zaslužuju sažaljenje. Mišljenja sam da imami općenito ne smiju biti oni nad čijim sudbinom ćemo se sažaljevati, nego imami moraju biti oni koje ćemo poštovati, pa tako i imame koji rade u onim sredinama u kojima Bošnjaci nisu većinsko stanovništvo, odnosno u onim džematima u koje su se džematlije vratile nakon Agresije na Bosnu i Hercegovinu. To što sam prvi predsjednik Udruženja ilmijje Islamske zajednice u Bosni i

Hercegovini koji dolazi iz takve sredine i takvog džemata šalje poruku da mi kolege među sobom podjednako gledamo na sve imame i svima iskazujemo podjednako poštovanje. Ovo kažem iz razloga što predsjednika Udruženja biraju delegati u Skupštini, a to su uglavnom imami. Moj izbor na ovu poziciju, također, ima značajnu simboliku, ali i težinu. S jedne strane, to pokazuje da Ilmija prepoznaje i afirmira iskustvo povratničkih džemata i imama koji su godinama bili svojevrsni bedemi opstanka našeg naroda. S druge strane, to znači da su očekivanja od mene možda veća, jer se podrazumijeva da poznajem i lično osjećam izazove s kojima se suočavaju imami u takvim sredinama. Naravno, Ilmija ne pravi razliku između imama – bilo da su u Sarajevu, Mostaru, Bijeljini ili Prijedoru, ili su možda u nekom od dijasporalnih džemata, svi mi nosimo

isti emanet i svi zaslužujemo jednaku pažnju, poštovanje i podršku.

Međutim, moramo biti realni i priznati da je kontekst u povratničkim sredinama specifičan: imami su se borili za povratak, sada se bore za opstanak i očuvanje vjere i identiteta u krajevima gdje još uvijek postoje politički, ekonomski i društveni pritisci. Zbog toga se od mene očekuje da ću imati poseban senzibilitet za ta pitanja, i ja to prihvatam ne kao teret, već kao obavezu, ali isto tako potpuno svjestan da Udruženje sâmo ne može uraditi mnogo nego mora imati brojne sagovornike koji će razumijevati situaciju na terenu. U tom smislu, vjerujem da će imami u manjem bosanskohercegovačkom entitetu, ali i u svim sredinama gdje postoje otežani uvjeti rada, moći osjetiti dodatnu pažnju i podršku Ilmije. Ipak, želim naglasiti da ovo nije samo moja lična misija – to je zajednička

obaveza cijelog udruženja, državnih institucija i, naravno, kontinuirana briga naše zajednice, jer je pitanje opstanka imama u povratničkim krajevima i poboljšanje uvjeta za njihov rad, zapravo, direktno povezano s pitanjem opstanka našeg naroda i na tim prostorima. Zato svi mi u Islamskoj zajednici, pogotovo mi koji smo preuzeli emanet da predstavljamo imame, ali i oni unutar državnih organa, trebamo i moramo uložiti svoj maksimum kako bi naši imami osjetili da vodimo računa o njima, njihovim potrebama i potrebama njihovih porodica. A, posebno kada je u pitanju visina plate, školovanje djece, rješavanje stambenog pitanja. To su moje kolege, moja braća u imamskom pozivu i ljudi koji su se odrekli mnogih lagodnosti da bi bili na usluzi našim džematlijama koji vrijedno čuvaju svoju rodnu grudu i svoj topinak bez obzira na cijenu koju su platili.

To su veliki heroji, a da toga nisu ni svjesni

NOVI MUALLIM: Šta je ono s čime se susreću imami u manjem entitetu, a manje je poznato široj javnosti pa i nekim uposlenicima Islamske zajednice?

DUZAN: Ono što javnost često ne zna, a što čak i dio naših kolega unutar Islamske zajednice ne sagledava u potpunosti, jeste višeslojna uloga imama u manjem bosanskohercegovačkom entitetu. Ti imami nisu samo vjerski službenici koji predvode namaz i održavaju hutbu, oni su, u pravom smislu riječi, sve ono što društvenoj zajednici nedostaje: socijalni radnici, savjetnici i zaštitnici dostojanstva povratnika. Vrlo često su oni jedini koji ostaju uz svoje džematlije kada se suoče s birokratskim, sigurnosnim ili socijalnim problemima. Oni znaju šta znači kada povratnik ne može ostvariti svoja prava, kada se djeca u školi osjećaju izolirano, kada stariji ljudi žive u atmosferi straha ili marginalizacije. Vrlo često čujem, ali i znam da kolege na razne načine hizmete svojim džematlijama, daju inzulin onima koji nemaju svoju porodicu, nabavljaju kućne potrepštine, voze ih u bolnicu, ali i kada trebaju izvršiti neki administrativni posao, pa do toga da imame, pogotovo starije džematlije, zovu da im na TV-uređaju podese kanale. Kada govorim o imamima, ovdje mislim i na njihove porodice, supruge i djecu, jer oni zajedno hizmete svojoj društvenoj zajednici i svome džematu u kojem žive i borave. Ovdje se vrlo često zaboravlja jedna činjenica – da supruge imama uglavnom nisu zaposlene, ne zato što ne žele raditi nego iz razloga što bez obzira na stručnu spremu koju posjeduju ne mogu dobiti zaposlenje, kao što je to u nekim drugim sredinama. Što znači da kompletan teret finansiranja porodice jednog imama je na plaći imama, koja je uglavnom vrlo teško dostatna za sve potrebe jedne porodice.

Imami sa svojim porodicama u tim sredinama su, zapravo, simbol opstanaka. Oni su ti koji čuvaju nacionalni

identitet kroz razne manifestacije, okupljaju omladinu, čuvaju tradiciju, ali i svojim prisustvom daju snagu ljudima da ostanu i ustraju. To je misija koja daleko prevazilazi uobičajene okvire vjerskog djelovanja. Nažalost, to često ostaje nevidljivo širem društvu, jer su ti imami skromni, samozatajni i ne govore o svojim teškoćama. A, u stvarnosti, iza svake njihove hutbe ili

“Rad na unapređenju materijalnog i društvenog statusa imama je nužnost, jer ne možemo očekivati da mladi ljudi biraju profesiju u kojoj vide nesigurnost i neizvjesnost. Naš zadatak je da iskusne imame zadržimo u Zajednici, a mlade privolimo da joj se pridruže.”

mektepske pouke krije se i borba s realnostima koje im nisu uvijek naklonjene. To je ono što želim da Ilmija stavi u fokus: da se glas tih imama čuje, da njihova misija bude vidljiva, ali i da njihova žrtva bude prepoznata. To su veliki heroji, a da toga nisu ni svjesni, to su toliko hrabri ljudi, da čak i ne prepoznaju tu svoju hrabrost, jer misle da je ono što rade prirodno – da to tako treba i mora biti.

Izazovi su suptilniji i dublji

NOVI MUALLIM: Budući da ste imam, a bili ste i predsjednik Skupštine Udruženja ilmijje, vjerovatno imate uvid koji su to izazovi s kojima se današnji bosanskohercegovački imami susreću, a tako i samo Udruženje. I možemo li napraviti paralelu između izazova u posljednjih dvadesetak godina?

DUZAN: Ako napravimo presjek izazova s kojima su se imami susretali posljednjih dvadeset godina, vidjet ćemo da se kontekst promijenio, ali da odgovornost imama ostaje jednako velika. Nakon Agresije, fokus je bio na obnovi džamija i infrastrukture, na ponovnom okupljanju džemata i izgradnji povjerenja među ljudima. Imami su tada bili predvodnici obnove, i duhovne i materijalne. Oni su bili među prvim povratnicima, često

i prije nego što su kuće i džamije bile obnovljene. Danas je situacija drugačija. Džamije su uglavnom obnovljene, infrastruktura je u velikoj mjeri izgrađena, ali izazovi su suptilniji i, moglo bi se reći, dublji. Suočavamo se s promjenama u društvu: migracije, digitalizacija, otuđenost mladih od tradicionalnih vrijednosti, ekonomska nesigurnost, a posebno sve

veći izazov je održavanje dostojanstva imamskog poziva. Naš imam danas mora biti i pedagog i komunikolog, i lider i motivator. Udruženje ilmijje zato ima ključnu ulogu da prepozna te nove izazove i da bude podrška imamima, ali i da ta pitanja delegira na adrese koje su u mogućnosti pomoći u prevazilaženju izazova s kojima se naši članovi susreću.

Možemo reći da se prije 20-ak godina borilo za fizički opstanak džemata, a danas se borimo za njihov duhovni kontinuitet, kvantitet, ali i kvalitet naših džemata i našeg rada u džematu. Razlika je ogromna, ali težina misije je ista. Današnji čas u mektebu je potpuno drugačiji od časa u mektebu prije 20 godina. Tada djeca nisu imala tehnička pomagala i uređaje koje danas koriste, mnogo više informacija im je dostupno, mnogo više i korisnog i štetnog sadržaja je pred njima i na imamu je da nametne pozitivne vrijednosti koje donosi naša lijepa vjera. Ovo je samo jedan segment u kojem su nastale promjene, a njih je mnogo. Zato mi moramo raditi na osposobljavanju imama da se lakše suočavaju s novim izazovima, kroz redovno obrazovanje, ali i kroz kontinuiranu edukaciju naših članova kroz razne seminare i edukacije. Naravno, ovo Ilmija nije u

mogućnosti sama raditi, nego u koordinaciji s upravama Rijaseta Islamske zajednice u Bosni Hercegovini, muftijstvima, fakultetima u okrilju Islamske zajednice i svima koji su uključeni u ove procese.

Pripremamo Pravilnik o dodjeli najvišeg priznanja Ilmije

NOVI MUALLIM: Šta će biti u fokusu Vašeg interesiranja i djelovanja kao predsjednika, odnosno šta se trenutno pokazuje kao prioritet među svim dužnostima koje Udruženje ilmije ima shodno svom statutu?

DUZAN: U fokusu mog djelovanja kao predsjednika Udruženja ilmije bit će, prije svega, završetak već započetih projekata u Udruženju i istovremeno stvaranje temelja za nove procese koji će dodatno osnažiti našu ulogu u Islamskoj zajednici i društvu. Smatram da se aktivnosti Ilmije ne mogu posmatrati jednodimenzionalno, jer naše dužnosti obuhvataju više segmenata – od normativnog jačanja i edukacije članova, preko izdavaštva, do brige o položaju imama i članova Udruženja ilmije. Sve te oblasti su povezane i zajedno čine jednu cjelinu.

Već smo u fazi priprema za organizaciju i realizaciju 26. kulturno-edukativnih i sportskih susreta Udruženja ilmije za 2026. godinu. Susreti naših članova su nam izuzetno važni, jer obuhvataju sve tri segmenta spomenuta u samom nazivu, a pored toga sadrže mnogo prilika za razmjenu iskustava među članovima. Također, započeli smo s projektom mapiranja mezarja imama šehida kako bismo imali tačnu lokaciju svakog imama šehida i ovo je vrlo važno da uradi naša generacija koja još pamti te naše kolege i koja još zna mjesta njihovih mezarova, kako ih ne bi za stotinjak godina tražili kao što smo tražili i, što je ovih dana aktuelno, pronašli mezar Husein-kapetana Gradaševića.

Na normativnom planu, prioritet je dorada statuta i pravilnika Udruženja, jer se u praksi pokazalo da određene odredbe treba jasnije definirati i preciznije uskladiti s aktima Islamske

zajednice. Već smo započeli analize, a cilj je da ovaj proces vodi ka stabilnijem i uređenijem djelovanju Udruženja. Izradili smo i usvojili pravilnik od dodjeli Povelje Reis Džemaludin-ef. Čaušević kao najveće priznanje koje će dodjeljivati Udruženje ilmije Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i prema odluci Glavnog odbora Udruženja prvi dobitnik Povelje je reisul-ulema u periodu 1993. – 2012. godine dr. Mustafa-ef- Cerić. Na taj način afirmiramo one koji su svojim radom i djelovanjem obilježili naše udruženje i dali doprinos vrijedan pamćenja i poštovanja.

Treći važan pravac djelovanja jeste edukacija naših članova. Smatram da je stalno stručno usavršavanje osnov opstanka i razvoja imamske misije. Zbog toga smo već u julu imali trodnevni seminar za članove Glavnog odbora i predsjednike okružnih odbora u Banjoj Luci. Istovremeno, prikupljamo podatke o penzionisanim imamima koji žele biti

jer rade u sredinama gdje je njihova misija najosjetljivija, a podrška im je najpotrebnija. Udruženje Ilmije želi biti njihov glas i njihova snaga onda kada im je to najneophodnije.

Na izdavačkom planu nastavljamo s radom na časopisu *Novi Muallim*, koji želimo dodatno afirmirati kao naučni časopis i kao platformu na kojoj će naši članovi imati priliku objavljivati vlastite radove. Radimo i na pripremi kalendara za 2026. godinu, koji je prepoznatljiv brend našeg udruženja. Cilj je da se broj distribuiranih primjeraka poveća, jer želimo da naš kalendar, uz *Takvim* i *Preporod*, ostane nezaobilazan dio svake bošnjačko-muslimanske kuće. Time čuvamo tradiciju, ali i podsjećamo na identitet i vrijednosti koje baštinimo.

Ne smijemo zaboraviti ni našu obavezu osvjetljavanja uloge i značaja imama u društvu. Dosad smo kroz dokumentarne filmove, poput *Imami šehidi*, *Imami logoraši* i *Glas*

“Imami jesu prisutni na naučnim skupovima, ali često više kao slušaoci nego kao aktivni izlagači i učesnici u raspravi. Smatram da to nije dovoljno, jer iskustvo imama s terena može itekako obogatiti naučni diskurs. Vrlo često i sami organizatori naučnih skupova zaobilaze imame kada pozivaju učesnike i izlagače na naučnim skupovima i okruglim stolovima.”

članovi savjetodavnih timova, jer vjerujemo da iskustvo naših starijih kolega može biti dragocjeno i od pomoći mlađim kolegama, a savremeni imam danas treba učiti iz iskustva starijih kolega, ali i biti mnogo više od onoga što je nekada tradicionalno podrazumijevala uloga imama: on je i učitelj, vodič, komunikator, socijalni radnik i duhovni terapeut. Upravo zbog toga razmišljamo i o uvođenju edukacije putem online-platформи, kako bismo omogućili kontinuirano usavršavanje za potrebe vremena u kojem živimo i djelujemo i ovo bi olakšalo edukaciju bez obzira na mjesto boravka i okolnosti.

Poseban prioritet je briga o imamima u manjim i ruralnim sredinama. Oni su često najviše izloženi iskušenjima,

imama, pokazali da naš imam nije samo vjerski službenik, nego i simbol otpora, ustrajnosti i služenja narodu. Takvi projekti su nam i dalje u planu, jer želimo da šira javnost prepoznaje neprocjenjivu vrijednost imama u svakom vremenu i prostoru.

Očuvanje dostojanstva imamskog poziva

Kada govorimo o položaju imama i ostalih članova Udruženja, on se ne svodi samo na materijalnu sigurnost. To je pitanje profesionalnog dostojanstva, radne etike, međuljudskih odnosa i institucionalnog poštovanja. Istina je da je situacija danas znatno

bolja nego što je bila prije nekoliko decenija, ali uvijek postoji prostor za napredak. Zato će Ilmijja raditi na unapređenju statusa naših članova unutar Islamske zajednice, a u tom

Udruženje ilmijje ne smije biti samo administrativno ili protokolarno tijelo – ono mora biti mjesto gdje se dijeli iskustvo, gdje se imami osnažuju kroz edukacije, radionice i naučne

“Moj cilj kao predsjednika Udruženja nije samo briga za formalne projekte i administrativne zadatke – moj cilj je da svaki imam osjeti da nije sam, da se ima kome obratiti, da iza njega stoji Udruženje koja ga poštuje i vrednuje njegov rad. To je minimum koji dugujemo ljudima koji su decenijama čuvali našu vjeru, identitet i naše džemate.”

procesu posebno su važni izvršni odbori medžlisa, gdje se rješavaju mnoga svakodnevna i ključna pitanja za imame i zato će u mom radu jedna od bitnijih stvari biti komunikacija s predsjednicima medžlisa i glavnim imamima.

Udruženje ilmijje osnovano je u vrlo teškom vremenu, s jasnim ciljem da bude oslonac i podrška imamima u njihovoj časnoj misiji. Još tada je rahmetli reisul-ulema Džemaludin-ef. Čaušević sa svojim saradnicima postavio ciljeve i zadatke koji su i danas jednako aktuelni i primjenjivi. Na nama je da nastavimo tim putem, noseći emanet koji nije nimalo lahak. To su visoko postavljeni ciljevi, ali uz Božiju pomoć nadamo se da ćemo uspjeti uraditi ono što će biti od koristi našim članovima, Islamskoj zajednici, našem narodu i domovini Bosni i Hercegovini.

Kao predsjednik Ilmijje, jasno sam definirao da će moj primarni fokus biti očuvanje dostojanstva imamskog poziva i afirmiranje naše časne misije među mladima, kako bi oni osjetili želju da krenu putem naših dobrih prethodnika. Dostojanstvo podrazumijeva više od same materijalne sigurnosti – ono znači da imam osjeća da je njegov glas važan, da je njegov rad prepoznat i da ima podršku institucije kojoj pripada. Zato želim da Ilmijja postane aktivan partner u rješavanju pitanja socijalne i egzistencijalne sigurnosti imama i njihovih porodica.

Pored toga, prioritet je jačanje naučno-edukativne dimenzije Ilmijje.

skupove. Jednako tako, želim da Ilmijja postane prostor povjerenja i otvorenog dijaloga među imamima. Ako imam nema osjećaj da može u Ilmijji slobodno iznijeti svoj stav, onda gubi svrhu postojanja.

Napuštanje imamskog poziva

NOVI MUALLIM: Pitanje napuštanja imamskog poziva je aktuelno pitanje. I nije riječ samo o napuštanju, nego i o nezainteresiranosti mladih generacija za imamsku misiju. Šta Ilmijja, kao udruženje, može uraditi u vezi s ovim izazovom?

DUZAN: Pitanje napuštanja imamskog poziva, kao i nezainteresiranosti mladih za ovu časnu misiju, ozbiljno je i zaslužuje našu punu pažnju. Ovu pojavu ne smijemo ignorirati niti je potcjenjivati, ali je ne trebamo posmatrati ni kao nepremostivu prepreku za rad i funkcioniranje Islamske zajednice, niti kao nešto sasvim novo. Ako analiziramo stanje na terenu, vidjet ćemo da većina naših džemata ipak ima imama. Rijetke su situacije u kojima džemat ne može pronaći imama, a i to može biti poruka određenim džematima i medžlisima da preispitaju način svog djelovanja i funkcioniranja.

Istina je, međutim, da se na konkurse u džematima više ne prijavljuje onoliko kandidata kao nekada. Nekada se, naprimjer, na konkurs za imama u dijaspori prijavljivalo i raspitivalo stotine imama, u gradske

i atraktivnije džemate pedesetak kandidata, dok su i manji džemati imali barem desetak prijavljenih. Danas to nije slučaj. Razlozi su brojni: većina ljudi je danas zaposlena, pa nezaposlenost nije ni približna onoj kakva je bila kada sam ja počinjao svoju imamsku karijeru prije 24 godine. Osim toga, značajan broj svršnika naših medresa odlučuje se za druge fakultete i profesije. Naše medrese su priznate i cijenjene, a njihovi svršnici imaju znanje i kompetencije koje mogu dobro iskoristiti i u poslovima koji ne zahtijevaju fakultetsku diplomu, a sa sobom nose vrlo cijenjen “kapital” svršnika medrese.

Naravno, to su samo neki razlozi zbog kojih se stvara dojam da je zainteresiranost za imamski poziv manja. Ali, ne smijemo biti uspavani, jer postoje i realni razlozi zbog kojih dio naših kolega napušta ovaj poziv, a mladi se teže odlučuju ući u ovu misiju. Među tim razlozima su: dugotrajno obrazovanje koje je potrebno za posao imama i visina primanja koja je često niža u poređenju s drugim strukama sa sličnim nivoom obrazovanja, zatim pitanje slobodnog vremena i organizacije rada. Naš imam ima, uglavnom, jedan slobodan dan u sedmici, i to radni dan u našem društvu. Ako mu je supruga zaposlena, ona ima slobodne dane vikendom. To znači da porodica vrlo teško može zajednički planirati svoje aktivnosti. Dodatno, imam nema fiksno radno vrijeme. Ako želi biti kvalitetan imam, on mora biti dostupan svom džematliji 24 sata dnevno, sedam dana u sedmici, čak i tokom godišnjeg odmora.

Vrlo važna stavka jeste i pitanje odnosa prema imamima i njihovim nadležnostima. Tokom dugogodišnjeg rada u Udruženju ilmijje susretao sam se s raznim slučajevima i žalbama. Nekada su se imami žalili na džematske odbore i njihove predsjednike koji sebe vide kao apsolutne poslodavce i ulaze u najsitnije detalje imamskog života, čak i one privatne prirode. Bilo je i žalbi na odnos viših instanci unutar Zajednice prema imamima. Sve to doprinosi tome da imami napuštaju službu, a mladi se teže odlučuju na taj

korak. Imao sam priliku ispratiti nekoliko vrlo kvalitetnih kolega koji su napustili službu i nastavili karijeru na drugim poljima. Znam da tu odluku nisu donijeli lahko, niti bez emocija. Jedan od kolega je, napuštajući imamet, svoje žalbe upućivao na pojedine kolege i svoje pretpostavljene, kao razlog svog odlaska iz Zajednice. Od tada se i ja često pitam: Koliko je ljudi možda mojom greškom napustilo Islamsku zajednicu i ovaj poziv? Volio bih da svi mi u Zajednici sebi postavimo to pitanje.

Što se tiče rješenja, Ilmijja zajedno sa svim nivoima Zajednice mora raditi na afirmiranju imamskog poziva. To se može činiti kroz javne nastupe, medije, naučne radove, ali i kroz lične primjere. Mladi moraju vidjeti da je imam čovjek od ugleda, poštovanja i društvenog značaja. Svaki imam mora osjećati da nije sam, da iza njega stoji Zajednica i da će u slučaju problema imati kome da se obrati. Rad na unapređenju materijalnog i društvenog statusa imama je nužnost, jer ne možemo očekivati da mladi ljudi

biraju profesiju u kojoj vide nesigurnost i neizvjesnost. Naš zadatak je da iskusne imame zadržimo u Zajednici, a mlade privolimo da joj se pridruže.

Na kraju, ne smijemo zaboraviti ni duhovnu dimenziju. Imamski poziv nije samo posao – to je misija. Na nama je da mladim generacijama prenesemo poruku da biti imam znači biti u službi vjere, naroda i dobra, a to je čast koja nema cijenu.

Imami u dijaspori

NOVI MUALLIM: Koliko Udruženje ilmijje može biti interesantno našim imamima u dijaspori i da li Udruženje ima uvid u kakvim uvjetima rade ovi imami budući da je prevladajuće mišljenje kako imami u inozemstvu rade u idealnom ambijentu?

DUZAN: Naši imami u dijaspori su dio Zajednice i Ilmijja želi da se i oni osjećaju uključeno u njeno djelovanje. Često postoji uvjerenje da oni rade u idealnim uvjetima, da je njihova pozicija materijalno i društveno stabilnija nego kod imama u domovini. Iako je

to u određenoj mjeri tačno, realnost je mnogo kompleksnija. Njihova prednost je u tome što žive u dobro uređenim društvima koja im garantiraju određena prava, i njima i njihovim porodicama. No, oni rade u džematima koji su poprilično složeni i kompleksni, sastavljeni od džematlija iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, ali i iz drugih domovinskih zemalja. Također, u tim džematima imamo vrlo često i pripadnike drugih nacionalnosti, što od imama zahtijeva da mora biti vrlo uspješan komunikator i osoba koja mora dobro moderirati procese u tom džematu. Danas je primjetna i smjena generacija gdje nam u džematske odbore ulaze nove generacije koje su ili rođene ili odrasle u društvima koja se razlikuju od našeg po mnogo čemu, pa tako i u odnosu prema imamu, što vrlo često zna predstavljati otežavajuću okolnost za rad naših kolega imama u njihovom misijskom djelovanju. Ti imami suočeni su s izazovima integracije, očuvanja jezika, prenosa tradicije i vjere na generacije rođene u dijaspori. Njihova borba nije egzistencijalna u

“Jedan od kolega je, napuštajući imamet, svoje žalbe upućivao na pojedine kolege i svoje pretpostavljene, kao razlog svog odlaska iz Zajednice. Od tada se i ja često pitam: Koliko je ljudi možda mojom greškom napustilo Islamsku zajednicu i ovaj poziv? Volio bih da svi mi u Zajednici, a posebno oni na odgovornim pozicijama, sebi postavljamo to pitanje.”

klasičnom smislu, već duhovna i identitetska. Njihov posao iz perspektive imama u Bosni i Hercegovini može izgledati lakši ili primamljiviji, međutim, vrlo je težak, složen i zahtijeva mnoge vještine i kompetencije da bi taj imam bio uspješan u izvršavanju svojih obaveza.

Ilmijja može biti most između imama u domovini i dijaspori, kako bismo međusobno učili jedni od drugih. Iskustvo dijaspori može obogatiti imame u Bosni i Hercegovini, a podrška iz domovine može osnažiti imame u dijaspori. Značajno je spomenuti da imami iz dijaspori i oni iz domovine vrlo često dijele iste džematlije i zbog toga je važna komunikacija među članovima Ilmijje kako bi se koordinirale aktivnosti koje se provode u domovini, ali i izvan nje. Zato želim otvoriti platforme i projekte u kojima će i imami iz inostranstva imati aktivno učešće, jer oni nisu izdvojeni, oni su dio iste misije. Već smo ostvarili određenu komunikaciju i jedna od prvih stvari koju ćemo započeti bit će traženje modela kako formirati odbore Ilmijje da svaki imam u dijaspori ima mogućnost da bude član Udruženja ilmijje. Naravno, u Udruženju smo svjesni svojih kapaciteta i u svim ovim poslovima i planiranim aktivnostima važna nam je podrška Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, sa svojim upravama i nadležnim muftijstvima, jer samostalno nismo u mogućnosti ispratiti ove precese.

Imami su prisutni na naučnim skupovima, ali često više kao slušaoci

NOVI MUALLIM: Jeste li zadovoljni prisutnošću imama kao aktivnih učesnika na naučnim skupovima koje

organizira Islamska zajednica, s obzirom na to da danas postoji značajan broj imama s naučnim titulama?

DUZAN: Kada pogledamo broj imama s akademskim titulama, mogli bismo reći da imamo veliki potencijal za naučni doprinos Islamskoj zajednici. Međutim, realnost je da taj potencijal nije dovoljno iskorišten. Imami jesu prisutni na naučnim skupovima, ali često više kao slušaoci nego kao aktivni izlagači i učesnici u raspravama. Smatram da to nije dovoljno, jer iskustvo imama s terena može itekako obogatiti naučni diskurs. Vrlo često i sami organizatori naučnih skupova zaobilaze imame kada pozivaju učesnike i izlagače na naučne skupove i okrugle stolove. Razloge za ovo možemo tražiti na više strana, nekada je to predrasuda da se od imama nema šta čuti i naučiti, bez obzira na naučnu titulu koju on ima i na to da je njegova naučna titula stečena na istom fakultetu na kojem je titulu stekao neki profesor ili direktor neke institucije. Vrlo često imam u svojoj praksi direktno na terenu testira sve ono što je kroz obrazovanje učio i on ovo ne provodi u uvjetima laboratorije (učionice ili kancelarije) nego među džematlijama, polaznicima mektepske pouke, kroz saradnju s vladinim i nevladinim sektorom i na drugim mjestima gdje se određene teorije pokažu tačnim ili potpuno neupotrebljivim, bez obzira na to što u knjizi vrlo lijepo zvuče, a u učionici funkcioniraju. Nažalost, ponekad ni imami ne pokazuju inicijativu da se pojave na takvim skupovima gdje bi mogli svojim promišljanjem doprinijeti široj društvenoj zajednici.

Moja želja je da Ilmijja bude ta koja će poticati imame da objavljuju radove prvenstveno u glasilima Islamske zajednice i Udruženja ilmijje,

među koje svakako ubrajam *Takvim, Glasnik, Novi Muallim* kao indeksirani časopis, a onda da se pojavljuju i na drugim mjestima na kojima njihovi radovi mogu doprinijeti boljitku društva i zajednice. Želja nam je da imami izlažu svoja iskustva i da bez straha od osude iznose nove teorije i mogućnosti, da povezuju praksu i nauku, jer nauka bez prakse je sterilna, a praksa bez nauke je siromašna. Upravo tu želim graditi most – da imam s titulom bude ponosan što može dati naučni doprinos, a da svaki naučni skup Islamske zajednice bude obogaćen prisustvom imama.

Ilmijja može biti kvalitetan medijator u procesima unutar Islamske zajednice

NOVI MUALLIM: Udruženje ilmijje bi po svojoj prirodi trebalo biti ujedinijujuća platforma imama i za otvorene rasprave po pitanju i imamskog statusa, ali i djelovanja same Islamske zajednice. Je li to moguće i koliko su imami raspoloženi za aktivno učešće u takvim raspravama?

DUZAN: Udruženje ilmijje je osnovano u vrlo teškom i izazovnom vremenu za naš narod i naše imame, s ciljem da pruži podršku svojim članovima – imamima i muderisima – koji su ostali uz svoj narod i nisu napustili Bosnu i Hercegovinu dolaskom Austro-Ugarske na ove prostore. Kroz svoju historiju, Ilmijja je uvijek ostajala na tom putu, nekada snažnije angažirana, a nekada u sjeni drugih društvenih procesa. Duboko vjerujem da Ilmijja može biti kvalitetan medijator u procesima unutar Islamske zajednice, na zadovoljstvo i imama i džematlija. Ona može biti mjesto gdje se radi općeg dobra vodi konstruktivan razgovor o budućim procesima i planovima. Posebno nam je važno da se čuje glas iskusnijih kolega, koji imaju bogato iskustvo rada i djelovanja u Zajednici, kao i mlađih kolega, koji donose nove poglede i prepoznaju potrebe savremenog društva. Na taj način, objedinjujući različita iskustva i promišljanja, možemo graditi bolju budućnost za imame, Islamsku zajednicu, i samu domovinu Bosnu i Hercegovinu.

Siguran sam da među imamima ima onih koji su spremni za ovakve razgovore, ali im je potrebno jasno uvjerenje da će njihov glas biti cijenjen i prepoznat.

Naša je obaveza da stvaramo ambijent povjerenja u kojem će svaki imam, bez obzira na iskustvo ili godine, osjetiti da njegov glas vrijedi i da je važan. Samo tako Ilmija može ispuniti svoju misiju – da bude ujedinijuća snaga i pokretač dobra u Zajednici i društvu u kojem živimo.

Moj cilj je da svaki imam osjeti da nije sam

NOVI MUALLIM: Na kraju, možemo zaključiti s Vašom porukom na početku ovog mandata.

DUZAN: Kroz sve izazove koje sam spomenuo u ovom razgovoru provlači

se jedna nit – naš imam i njegova misija ostaju srce i snaga Islamske zajednice. Bilo da se radi o povratničkim džematima, urbanim sredinama, dijaspori ili ruralnim mjestima – svaki imam nosi na svojim plećima emanet koji je prevelik da bi ga mogao nositi sam. Zato Ilmija mora i treba biti njegova podrška, njegov glas i njegov oslonac.

Ne treba se zavaravati – pred nama su brojni izazovi: od materijalnog statusa imama, do očuvanja dostojanstva njihove uloge i motiviranja mladih da krenu putem imamske misije. Ali isto tako, pred nama je i ogromna prilika da iznova afirmiramo imamski poziv, da ga učinimo privlačnim i dostojanstvenim, da kroz naš rad pokažemo da je služba vjeri i narodu najčasnija misija koju čovjek može izabrati.

Moj cilj kao predsjednika Udruženja nije samo briga za formalne projekte i administrativne zadatke – moj cilj je da svaki imam osjeti da nije sam, da se ima kome obratiti, da iza njega stoji Udruženje koje ga poštuje i vrednuje njegov rad. To je minimum koji dugujemo ljudima koji su decenijama čuvali našu vjeru, identitet i naše džemate.

Na kraju, želim poručiti da ćemo zajedno graditi Udruženje ilmije kao kuću svih imama – kuću povjerenja, dijaloga, zajedničkih ideja i podrške. Na nama je da nastavimo put naših prethodnika, svjesni da emanet koji nosimo nije lahak, ali uz Božiju pomoć i naš zajednički trud – on će biti blagoslovljen i plodonosan.

Ilmija će uvijek biti uz svoje imame, a imami će ostati uz svoj narod. To je naš zavjet, naša snaga i naš pogled u budućnost.

الموجز

جمعية العلماء في المشيخة الإسلامية في البوسنة
والهرسك ستبقى دائما مع الأئمة، وسيبقى
الأئمة مع أبناء شعبهم: هذا عهدنا
وقوتنا ورؤيتنا للمستقبل

إلفيدين سوباšić

منذ تأسيسها، التزمت جمعية العلماء في المشيخة الإسلامية في البوسنة والهرسك بمهمة دعم الأئمة وعائلاتهم، وخاصة الذين يعملون في ظروف صعبة. ويؤكد رئيس الجمعية المنتخب حديثاً، نياز دوزان، وهو إمام من كوتور فاروش، أن الأئمة، بغض النظر عن مكان عملهم، يحظون بنفس الثقة ويستحقون نفس القدر من الاهتمام والاحترام والدعم. ويؤكد بشكل خاص على أهمية الحفاظ على كرامة وظيفة الإمام وتأكيد رسالته في السياق الاجتماعي المعاصر. ومن بين أولويات عمل الجمعية، يذكر الرئيس دوزان تطوير الأنظمة واللوائح وتعزيز القدرات التعليمية لجمعية العلماء، والحفاظ على مكانة الأئمة المهنية والاجتماعية، وتعزيز دورهم من خلال المشاريع المختلفة. كما يولي اهتماماً خاصاً بتعزيز الروابط مع الأئمة في المهجر، والتعرف على التحديات التي تواجههم، ومشاركتهم في عمل الجمعية.

الكلمات المفتاحية: جمعية العلماء، رئيس جمعية العلماء، نياز دوزان، الإمام، تثقيف الأئمة، جماعات المساجد في بلاد العود.

Abstract

ILMIYYAH WILL ALWAYS STAND BY THE
IMAMS, AND THE IMAMS WILL ALWAYS STAND
BY THEIR PEOPLE: THAT IS OUR OATH, OUR
STRENGTH, AND OUR VISION FOR THE FUTURE

Elvedin Subašić

Since its founding, the Ilmiyyah Association of the Islamic Community in Bosnia and Herzegovina has maintained the mission of supporting imams and their families, particularly those serving in more challenging circumstances. The newly elected president of the Association, Nijaz ef. Duzan, an imam in Kotor-Varoš, emphasizes that imams – regardless of where they serve – carry the same trust and deserve equal attention, respect, and support. He particularly highlights the importance of preserving the dignity of the imam's vocation and affirming their mission within the modern social context. As key priorities in his leadership, President Duzan outlines the improvement of the normative framework and the strengthening of Ilmiyyah's educational capacities, the preservation of the professional and social status of imams, and stronger promotion of their work through various projects. He places special emphasis on strengthening ties with imams in the diaspora, recognizing the unique challenges they face, and ensuring their inclusion in the work of the Association.

Keywords: Ilmiyyah Association (assembles *imams*, *muallims* (teachers), *muderrises* (professors), and other employed individuals within the Islamic Community), President of *Ilmiyyah*, Nijaz ef. Duzan, *imam* (leader who leads prayers in a mosque), imam education, returnee *jamaats* (congregations)